

KIADJA: BUDAPEST FŐVÁROS ÁLLAT- ÉS NÖVÉNYKERTJE

ELŐFIZETÉSI ÁRA FÉLÉVRE 30.000 KORONA

A táborhegyi sziklaüreg Óbuda fölött.

— 3 képpel. —

Írta: Kadić Ottokár dr.

E lap egyik füzetében, a jánoshegyi átjáró ismertetése alkalmával¹ kifejtettem, hogy barlangok nemcsak mészkőben, hanem dolomitban is fejlődhetnek. Erre bizonyítékul szolgálhatnak a gellérthegyi sziklaüregek (a Szentiván-barlang kivételével), az ismertett jánoshegyi átjáró és a most tárgyalandó táborhegyi sziklaüreg is.

A táborhegyi sziklaüreg (óbudai barlang) az óbudai temető fölötti Táborhegy meredek oldalában dolomitban fejlődött. Az üreg körüli omladozó dolomit-rögök kopár csoportja és az üreg nyílása már messziről is láthatók.

Az üreget legkönnyebben úgy érjük el, ha az óbudai villamosvasút végállomásától a temető melletti kocsúton a Szent Donát-kápolnáig megyünk; innen a baloldali dűlőútra térünk és a Táborhegy alján épült földművesházak felé tartunk. E házaknál megkeressük a meredek hegyoldalra vezető ösvényt, mely egyenesen az üreghez vezet. Az üreget a Szépvölgyből is megközelíthetjük, ha a Kecse- és Remetehegy közötti turistaúton a Hármashatárhegy felé megyünk és a Táborhegy tájékán a meredek hegyoldalon az üreghez leereszkedünk.

Az üregnek KÉK-re néző, 3 méter széles és ugyanannyi magas nyílása 4 méter hosszú *Bejárati fülkébe* (I) vezet, mely hátrafelé fokozatosan alacso-

nyodik és hátsó, alsó részében 1 méter széles és ugyanolyan magas nyílással végződik. Ezen átbujva, elég terjedelmes, NyDNy-i irányban terjedő, 5 méter hosszú, jobbra és balra kiszélesedő üregbe, az *Előcsarnokba* (II) érünk.

Az Előcsarnok DK-re 2 méter mély fülkével bővül ki, míg ÉNy-i szárnya menedékesen fölfelé hajló, 3 méter hosszú falon át egy, az üreggel majdnem páronalasan haladó hasadékba jutunk. Az előcsarnok magassága 5'5 méter, mennyezete a DK-i fülke felé lehajlik, míg ÉNy-ra, a nevezett fallal páronalasan fölfelé halad és a hegytetőn végződik. Az Előcsarnok mennyezete csak részben szilárd szikla; a bejárat és a hasadék felé a tetőt összerogyott és egymásra rakódott nagy kőtuskók alkotják.

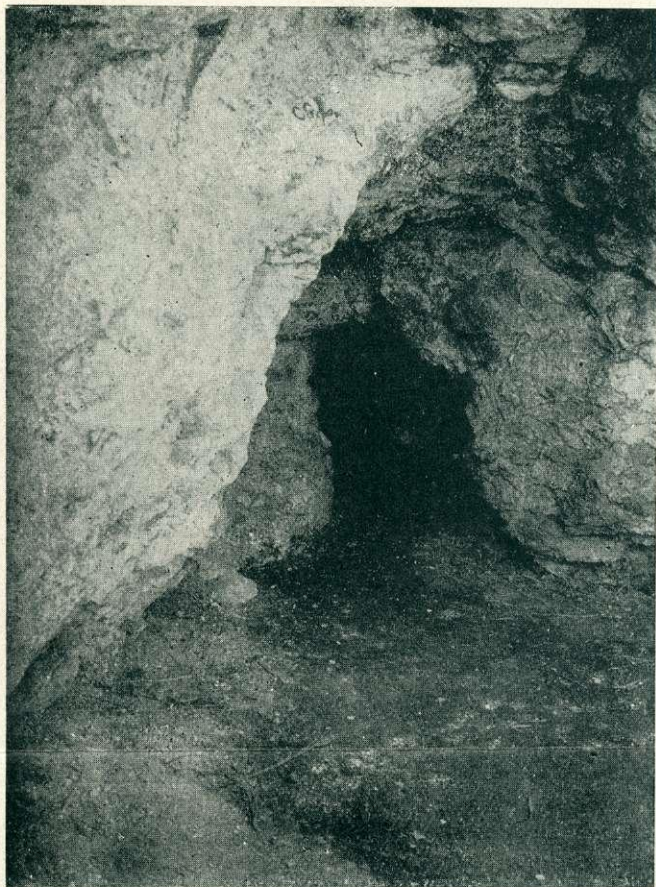
Az Előcsarnokból NyDNy-i irányban meredeken lefelé 10 méter hosszú, elől 2, hátul alig 1 méter széles *Folyosón* (III) ereszkedünk le az üreg belsőjébe. A Folyosó elülső és hátsó részében a mennyezet hirtelen lehajlik s ezáltal két részre, egy elülső és egy hátsó szakaszra osztja; az elülső szakasz legnagyobb magassága 4'5 méter, a hátsóé 3 méter. Ott, ahol a hátsó mennyezeti szikla alábukik, a Folyosó alja is hirtelen sülyed. Itt felhalmozódott kőtuskókon le kell csúsznunk s akkor a Folyosó hátsó szakaszába jutunk.

A Folyosó hátsó szakasza baloldalt kissé kibővül, hátrafelé azonban hirtelen alacsonyodik s most jobbra, vagyis ÉNy-i irányban 0'5 méter alacsony résen, kötörmelék között átvergődve, az üreg *Hátsó részébe* (IV) érünk. Ez igen alacsony, átlag 1 méter magas, 6 méter hosszú és 3 méter széles, menedékesen fölfelé menő terem, mely hátsó részében

¹ Kadić O.: A jánoshegyi átjáró a budai hegységben. (A Természet XVI. évf. 208—210. old.) Budapest, 1920.

KDK-i irányban haladó 4 méter hosszú, szűk, alacsony *Rókalyukkal* (V) bővül ki.

A Bejáratí fülke, az Előcsarnok és a Folyosó elülső részében az üreg menedékes alját mészkőtörmelékes agyag, a Folyosó hátulsó szakaszában és a Hátsó üreg alját laza kötőrmelék borítja. Az

A táborhegyi sziklaüreg bejárata. Bekey I. G. fényképe után.

Előcsarnokban lerakódott kötőrmelékes agyag látszólag nem terjed mélyre s azért az esetleg itt végzendő ásatás nem kecsegtet különös eredménnyel.

Közvetlenül a sziklaüreg mellett, ennek É-i oldalán, néhány méternyi távolságban van a fennebb említett *Hasadék* (VI). Ez egy, az előbbi sziklaüreggel majdnem párvonalasan haladó, körülbelül 12 méter hosszú s átlag 1 méter széles, fönt nyitott repedés, melynek legnagyobb része kötőrmelékkel ki van töltve. E *Hasadék* középső része az előbb leírt sziklaüreg előcsarnokával függ össze.

Mint látjuk, a táborhegyi sziklaüreg és az utóbb leírt *Hasadék* erősen repedezett dolomitban fejlődtek. A sziklaüreg és a *hasadék* egy-egy, majdnem párvonalasan KÉK—NyDNY-i irányban haladó repedés mentén keletkeztek, míg a sziklaüreg Előcsarnoka és Hátsó ürege egy-egy ÉÉNY—DDK-i irányban menő *hasadéknak* köszönik létüket.

Mivel a sziklaüreg egy meredek hegyoldalnak erősen repedezett sziklacsoportjában keletkezett, érthető, hogy annak elülső, közvetlenül a hegyoldal fölött függő része leghamarabb indult pusztulásnak, míg a Folyosó és a Hátsó üreg egyelőre még szilárdan állanak. A mellette levő, egykoron hasonló üreg ellenben már teljes hosszában beomlott s jelenleg mint nyílt *hasadék* szerepel.

A táborhegyi sziklaüreghez évek előtt *Bekey Imre Gábor* vezetett el először. Közben *Horusitzky Henrik* rövid jegyzet alakjában *Óbudai barlang* néven ismertette ezt az üreget.² Mivel azonban utóbbi Óbudának azon szűkebb területén fekszik, melyet az ottlakó nép *Táborhegynek* nevez és a térképben is ez a hely ilyen nevet visel s mivel továbbá itt nem nagyobb kiterjedésű barlanggal, hanem kisebb sziklaüreggel van dolgunk, célszerűbbnek és helyesebbnek

² *Horusitzky H.*: Az óbudai barlang (Háromhatárhegy barlang). (Természettud. Közlöny XLV. köt., 301. old.) Buda pest, 1913.

Felirat egy newfoundlandi kutya emlékkövére.

— Lord Byron. —

Ha ember hal meg és a földbe tér,
Csak születésre nagy, de mit sem ér,
A szobrász pompás emléket farag,
Amely hirt adni róla itt marad;
A kőbe vésvé mindazt láthatod,
Mit *művelhetett volna* s nagyot.
De a szegény kutya, ki amíg élt
Leghűbb barátunk volt és sohse félt
Gazdáját életével védeni,
S nemes szívét is itt hagyta neki,
Ki érte élt, lehelt és dolgozott,
Mind jel nélkül s feledve porlad ott!

Oh ember! órák gyenge rabja vagy,
Mint zsarnok, vagy mint hitvány szolgáló nagy.
Élted hiú, barátságod hamis,
Mosolyod csal és csal a szavad is,
Silány vagy és csupán névben nemes,
Egy percre állj meg itt, mert érdemes:
E szerény urna emléket jelent,
Egy hű barát pihen alatta lent,
Kinél jobb s nemesebb nem élt soha —
Emlékezz rája — és most menj tova!

Angolból fordította: ZOLTÁN VILMOS.

Nyaralásom utolsó napján.

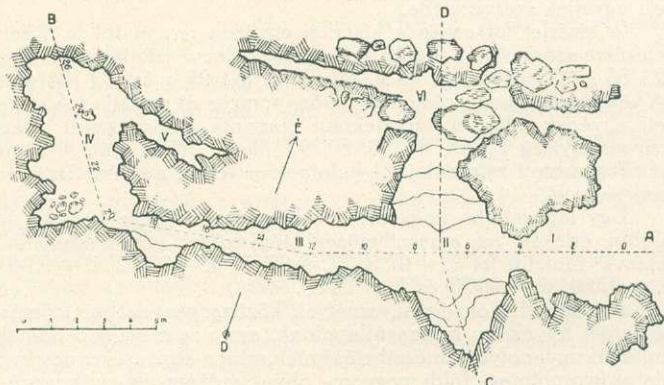
Írta: Gonda János.

Nyaraltam. Nem úgy, mint a pesti ember általában szokott, hogy nehéz pénzért mérgeledést vásároltam, hanem úgy, mint ahogy igazán csak természetbarát tud nyaralni. Élveztem azt, amit a jó Isten az ember gyönyörűségére megteremtett. A jó levegőt, a virágos rétet, a hűvös erdőt, a madarak röptét, fűtyét, a harkály kopácsolását, a bogarak nyüzsgését a harasztban. Mindent-mindent mi összefügg azzal, hogy lássam az életet, a küzködést. Néztam a fűszálon látszólag cél nélkül fel- és lesétáló katókabogarat. Az ághegyen gubbaszkodó varjút. Vajjon min törheti kopaszodó fejét? Addig hevertam a bársonyos fűben, míg elnyomott az igazak álma.

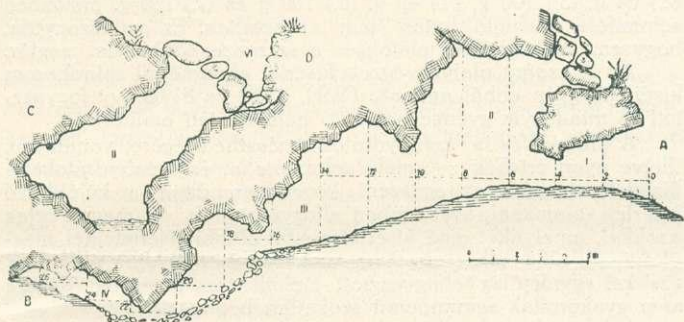
Csilingelő csengőszót hallok. Ezer meg ezer harangvirág rázza harmatos kelyhét. Szállnak a hangok csiling-giling. Meg-elevenedik az erdő, a rét, a nádas. Népvándorlás indul meg az erdő közepe felé, hol egy hatalmas tölgy uralkodik egy tisztás közepén. Arra tart az erdő, mező s nádas népe. Karcslábú őzek, a szarvasok hátrahajtott fejjel, néha-néha megállva, hogy koronás díszüket hozzádörzsöljék a mohos fák kérgéhez. Csörtetve jó egy falka vaddisznó. Nem rég hagyhatták el kedvenc tanyájukat. A sáros agyag még frissen tapad sörtés oldalukhoz. Elnyúlva, minden takarást ügyesen kihasznál vörösi kománk. Laposakat pislant jobbra, hol egy tapsifüles család baktat, közbe csippenve

tartom ezt az üreget *Táborhegyi sziklaüreg*-re át-keresztelni.

A sziklaüreget 1919. évi augusztus hóban mértem föl *Som Imre* munkatársam segédkezése mellett, itt használt nevét pedig ugyanebben az évben vezettem be a barlangtani irodalomba.³

A táborhegyi sziklaüreg metszetei. AB hosszmetesz, CD harántmetesz. Térképezte 1919-ben Kadić O. dr.

A táborhegyi sziklaüreg alaprajza. I. Bejárati fülke. II. Előcsarnok. III. Folyosó. IV. Hátsó üreg. V. Rókalyuk. VI. Hasadék. Térképezte 1919-ben Kadić O. dr.

³ Kadić O.: Jelentés az 1917—1919. években végzett barlangkutatóisaimról. (Barlangkutató VII. köt. 15. old.) Budapest, 1919.

egyét a kínálkozó zsenge fűszálakból. Míg majszolnak, megülnek s hegyesen tartják füleiket. Balra is vet ravaszdi egy-egy vágyakozó pillantást, hol egy fogolykakas vezeti népes családját. Aggódva pittyeg az el-elmaradozó felé. Egy nádi csikas véresen átfutott szemét meresztí rám, gondolkodik, elinaljon-e? De ma a teljes béke napja van. Megelevenedik a lombok világa, sereglik a madárvilág. Ágak között a cinkék, gébicsek, rigók. A fák koronája felett varjak, szarkák. Magasabban ölyvek, héják. A vén réti sas is érkezik, valahonnan messziről jön. Csak kis pontnak látszik a kéklő magasságban. A környék állatvilága sereglik össze. Gyűlés van. Az erdő tündére hívja össze alattvalóit, hogy panaszait meghallgassa. Együtt vannak mindannyian. A nagy tölgy ágain egymás mellett szorosán ülnek a levegő urai. Van csicsérgés, füttyülés, káromgás. Lent lehangosabbak a nyulak. Érthető, hiszen egész évben hallgatnak, most kimokogják magukat kedvükre. Kezdődik a gyűlés. Csend lesz. Hallom a kis tündér szavát. Békesség köztetek a mai napra. Hallgatom panaszaitokat. Éktelen zsvajgás tört ki egyszerre. Mind beszélt s mutogatott egymásra. A nyulak a rókára, a szarvasok a csikasra. A kisebb madarak felfelé a fa tetején gubbaszkodó hajlottcsőrűek felé. Látom, hogy nem lehet így veletek beszélni. Minden család küldjön ki egyet s azokkal tárgyaljunk. Hosszú csiripelés indult meg. Legtovább a verebek tanakodtak, ki a legokosabb közöttük. Ők is, akár az emberek, mindegyik saját magát tartotta legokosabbnak. Végül is a tündér választott ki közülök egyet. Sorban adták elő panaszait a kiválasztottak. Minden mondatjukat élénk helyesséssel kísérték hozzátartozóik. A kis tündér

Kínaiak.

(A majomfaragó művészek között. — Csak kilencen vannak Budapesten. — Czung-Na-Csing úr és neje. — Vu-Heu-Chang, az erős férfi. — Asszonyok, kik a sárga embert szeretik. — Vang-Ting-Yang: „Jobb itt, mint Kínában.”)

Czung-Na-Csing... Szomorú, sárga fej bukkan elő lassan a homályból, mely tompán és vastagon lepi meg a pirinyó szobát. Úgy tűnik, mintha valami Buddha-szobor nézne rám az idők mélyéből. Udvarias meghajlással, várakozásteljesen áll előttem az apró kínai, de meg kell előbb barátkoznom a különös szaggal, mely szinte ordítva hasogatja a homályt. Czung-Na-Csing? Ő az, a majomfaragó művész. A mellemig sem ér, apró szemén fekete okulár, fanyar száján sárga mosoly. Okos. Ravasz. Óvatos. Titokzatos. Kémelem, hogy mit érdekel engem a sorsuk? Megnyugszik, törni kezdi a magyar nyelvet és elmondja, hogy tíz esztendeje lakik Budapesten, nipszobrász és kereskedő. de családjával sokat nyomorog. Hol van a családja? Szoptató asszony széles konturja bontakozik elő a háttérből, fölkel és elém jön. *Fehér nő*. A gyermeke is fehér, de ott van az arcán a sárga race: arccsontja kiálló, szemvágása ferde, apró szeme bogárfeke. Czung-Na-Csing úr, a boldog papa, büszkén mutatja a kedves, virgoc gyerek arcán az ő apaságának csalhatatlan biztonságait, aztán tovább hallgat. Az asszony beszél helyette. Nincs keresetük. Mert Czung-Na-Csing úr nem megy el napszámosnak, mint a többi kínai. Megtudom, hogy a *Menyei Birodalomból* már csak kilencen vannak Budapesten, azok is napszámosok, a többi Franciaországba költözött. Nem volt keresetük, anyagot sem kaptak és szünetel a majomfaragás. Az ő urának van még valami kevés anyaga, de nem igen érdemes földolgozni, mert egy kínai nipp-majmocskáért nem adnak többet tizenöt-húsz ezer koronánál, ezzel szemben a majmocska kifaragása három órát is megkíván. Multkoriban ugyan itt járt a pekingi misszió, haza is küldték volna Czung-Na-Csinget, de csak egyedül, ő azonban nem ment a családja nélkül. A kis majomfaragó sóhajtozik: Milliókba kerülne! Az asszony ráfordem szívtelenül, hogy ő osztrák nő létere akkor sem menne a sárgák közé és a kis kínai művész lehorgaszta a fejét csüggedten. Papucshős szegény. A fehér asszony rabszolgája. Elmondja búsan, hogy az angolok a háború alatt nyolcszáz darab csontlegyezőjét vették el szállítás közben a tengeren! Darabja kétszáz ezer koronát érne most. Tönkretették.

Két-három házzal lakik odább a Nefejeits-utcában Vu-Heu-Chang, szintén majomfaragó művész. Fekszik a dívánon két karján két gyermekét babusgatja. A házában teljhatalmú férfi. Úgy kel föl, mint a támadó gorilla és szó nélkül előveszi papírjait. A felesége szintén magyar nő, éppen palacsintát süt, közben elmondja, hogy járt náluk is a kínai misszió, segíyezni akarta, de az ura nem fogadta el. Nem kell! — int Vu-heu-Chang büszkén, mert ő naponta nyolcvanezer koronát is megkeres

egy lapulevéltre jegyezte, kire van a legtöbb panasz. Bizony volt panasz csikas úrra, még több ravaszdi komára; elég a hajlott csőrűekre. De legtöbb volt a nyaraló emberekre. Már fáztam egy kissé, hogy minden panasz főtárgya én, a nyaraló ember vagyok. Panaszkodtak a foglyok, nyulak, madarak, a fák, miknek kérégt lehántották. Hallom hogy beszélnek, hogy floberttel riasztom s sebzem a szelid énekeseket. Pénzért kiszedetem vásott paraszt suhancokkal pelyhes kicsinyeiket. Alkalmi vadászatokon sörétezem a még repülni sem tudó foglyokat. Leheverem a vetést. Tűzet rakok s égve hagyom. Elfogott bogarakat cigarettával sütöttem. Száz meg száz bűnömet sorolták fel, mit a természet és védtelen állatok ellen követtem el. Mind nagyobb és nagyobb lett a zúgás, felháborodás. A csikas üvöltötte: Itt van egy az erdőben, büntessük meg. Büntessük, büntessük, sivitották, makogták, csiripeltek. A tündér csendet parancsolt. Csend lett. Egy nyaralót megbüntetünk, nem használ. Más kell. Várjatok, gondolkodom s ha lehet, segíték. Hogy mi történt tovább nem tudom, mert enyhe szellő simogatta végig arcomat. Tán a kis tündér fátyla súrolta.

Felébredtem. Ahogy a nagy tölgy felé pislantok, látom, hogy akkor surran egy bokor mögé vörös kománk.

Ahogy felülök, riadtan röppen fel egy szajkó a közeli bokorról. Nem messze egy kiálló galyra száll. Kiváncsian hajtogatja felém szép fejcskáját, majd éles cserregéssel szárnyal tovább. A tisztás felett a magasban mind feljebb és feljebb emelkedik a vén réti sas, már-már alig látszik. Ugyan hová, merre veszi útját fenn a végtelenségben? Talán a közeli

és megél családjával a maga emberségéből is. Kemény férfitípus jó alak. Vicsori a szája, mint a bulldogé, irombán jár-kel a szobában, egytagú kínai szavakat dobál felém kevélyen, közben szakadatlanul mosolyog. Haza mennek hamarosan, ha össze tudják gyűjteni az útiköltséget. Viszi az asszonyt is! És az asszony reménykedve bólogat. Vu-Heu-Chang úr fölkapja örömeiben két gyermekét és a levegőbe dobálja, mint valami zsonglőr, közben úgy nevet, mintha valami repedt fazék kongana. Derék férfi, elégedett asszony, boldog kis család...

Vang-Ting-Yang úrnak szól a harmadik látogatásom. Ott lakik az István-úton. Mosóteknő mellett találok a feleségét. Szintén magyar asszony. Vang-Ting-Yang úr is majomfaragó művész, de neki sincs anyaga s jelenleg portás egy mulatóban. Restelkedve mentetődzik az asszony, hogy kínait szeret, dehát Istenem, nehéz az élet, a szerelemre nem lehet adni és „Jankó” (Yang) minden krajcárt oda ad. Dicséri, hogy milyen derék ember. A falon ittis művészi képecske lóg: *Borsótisztító asszonyok*. Az ablakból nemzetiszínoknyás babácska néz ki a napfényes világba. Azé a kislányé, aki a mosóteknő mellett játszadozik. Ennek nem Vang-Ting-Yang a papája, mégis pártfogásába vette és nagyon szereti. Panaszkodik az asszony, hogy nagy nyomorúságban élnek, a férje a mulatóban ma éjjel sem kapott egy fillér borralalót se, pedig most sok pénz kellene, hiszen még e héten kisbabájuk születik...

Lekocogok egy bódorgó konflison a mulatóig. Hol van Vang-Ting-Yang? Vigyorogva jön elém, karján himzett kínai kabát és ernyős mandarin-kalap. Akkora, mint egy gyerek, kedves, sárga gnóm, csupa szimpátia. Jön a tulajdonos is, dicséri Jankót, csak egy hibája van, hogy pont éjfélkor már hazaszökik. Ezért nem jut borralalóhoz. A pekingi uraktól azonban valamicske pénzt kapott. Vang-Ting-Yang derék ember. Vang-Ting Jankó boldog ember.

— Nincset baj? — kérdi sugárzó arccal.

— Nincset, — nyugtatjuk meg.

És csakugyan nincs is baja senkivel. Rendőri szempontból is kifogástalan. Azt mondja: *jobb itt, mint Kínában*. Nem is megy haza soha többé. Isten veled, Konfuciusz! Jankó szívét megejtette a magyar föld varázsa. És derék magyar ember lesz az ő fia, csak már megérkezne...
Lázár István.

Néhány dió olajának emészthetősége.

Ismerteti: Windisch Rikárd dr.

A. D. Holmes részint egymagában, részint Deul társaságában, már régebben foglalkozik különböző zsírok és olajok emészthetőségének megállapításával. Kísérletei eredményét a hazai irodalomban részben már ismerttettem. Értekezései közül a negyedik, amelynek eredményeit az alábbiakban ismertetem, az

trianoni határ felé száll? Nem vagyok babonás, de az jutott eszembe, ha észak felé indul az új határ felé, hát miénk lesz még az elszakított föld. Sokáig keringett, hol lejjebb ereszkedett, hol meg emelkedett. Egyszer csak megindult észak felé. Önkéntelenül nehéz sóhajítás szakadt keblemből. Másnap vége lett a nyaralásnak. Haza kellett jönnöm. Íróasztalomon találok a kedves lapomat, az „A Természet”-et. Olvasom, hogy a Pesten nyaralók hogyan kegyetlenkednek az állatkertben. Istenem, hát van lelke az emberek egyik-másikának? Eszembe jutott álmom s leírtam.

Nem tartalmaz az élet, ha nem tudunk gyönyörködni abban, amit az Isten teremtett. A legegyszerűbb állat élete, mozgása, tanulságokat rejt magában.

Úgy van a felségesebb, mint a néma csendben pihenő erdő, melynek sötét lombosárából elmosódva hallatszik a kakukcszó. Vagy kinek nem szorul össze szíve, ha csak egy pillanatra is, mikor bőszi viharban zúg a rengeteg s kinek nem könnyebbül meg a lelke, mikor vihar után áttör a napsugár a még csepegő lombok között s madárdal köszönti a felhők közül sugárkévekben előtörő napot.

Kinek lelke van, az leborul az Isten teremtette fenséges természet előtt.

alábbi diók — magbelének — olajának emészthetőségét tárgyalja: 1. *Mandola* (*Amygdalus communis*), 2. *Dió* (*Juglans nigra* L.), 3. *Brazíliai dió* (*Bertholletia excelsa* Humboldt és Bonpland), 4. *Vajdió* (*Juglans cinerea* L.), 5. *Angol dió* (?), 6. *Hickory dió* (*Hicoria ovata* Mill. Britton) és a 7. *Pecan dió* (*Hicoria pecan* Marsh. Britton, *Carya divaciformis* Nuttall.).

Kísérleteit éppen úgy, mint a megelőzőket, egészséges fiatal férfiakkal végezte. Alaptáplálékadagba keverte be a tanulmányozott olajokat s így jutottak ezek a kísérlet folyamán, a kísérleti egyének szervezetébe.

A kísérlet folyamán a kísérleti egyének naponként a kísérletezésre szánt olajok alábbi mennyiségét fogyasztották: (1.) 70 g, (2.) 56 g, (3.) 81 g, (4.) 43 g, (5.) 78 g, (6.) 95 g és (7.) 104 g-ot. (A bekerített szám az olajok megelőző sorszámát mutatja.) A kísérleti egyének által a táplálékban naponta elfogyasztott össz-zsír-mennyiség 71, 68, 84, 46, 80, 97, illetve 107 g volt. A zöme az elfogyasztott zsíradéknak — olajnak — tehát, a kísérleti zsír — olaj — volt.

Úgy tapasztalta, hogy mindezek emészthetősége jó volt. Az alábbi értékek az emészthetőségi tényezőket százalékban kifejezve tüntetik fel 1. = 97'10, 2. = 97'50, 3. = 96'40, 4. = 95'40, 5. = 97'60, 6. = 99'30 és 7. = 96'80.

A kísérleti diók olajai, amelyek közönséges szobai hőmérsékletnél folyékony halmazállapotúak, amint a megelőző adatok mutatják ugyanolyan emészthetőségűek, mint a közönséges növényi olajok (gyapotmag-, földi mogyoró-, oliva-, szézám- és a kókuszdió-olaj), amelyek szobai hőmérsékletnél szintén folyékonyak.

A közölt kísérlet folyamán három napra terjedő kísérleti szakasz alatt, a kísérleti olajokból naponta az alábbi mennyiségeket fogyasztotta a kísérleti egyének közül egy-egy: (1.) 81 g, (2.) 64 g, (3.) 100 g, (4.) 49 g, (6.) 109 g és (7.) 130 g, miközben semmiféle hashajtó hatást sem tapasztaltak. Ez azt bizonyítja, hogy eme zsirokból — olajok — a szervezet többet is megtűr.

Az 5. számú olajjal végzett kísérlet alkalmával mindhárom kísérleti egyén ebből naponta 69'90, 83'80 és 81'60 g-ot fogyasztott és mindegyik gyenge hashajtó hatásról tett említést.

A protein és a szénhidrátok emészthetőségére vonatkozó, illetve nyert értékek — amely proteinátokat és szénhidrátokat a kísérleti egyének az egyszerű kevert étrendben a különböző kísérleti olajokkal egyetemben elfogyasztottak — megegyeztek azokkal, amelyeket eme kísérletsorozat előbbi kísérleteinél megállapítottak. Igazolva evvel azt, hogy a kísérleti diók olajai, az ezekkel egyidejűleg elfogyasztott élelmiszerek emészthetőségére nem gyakoroltak semminemű szokatlan befolyást.

A felsorolt diók olajának emészthetősége az emberi szervezetben, amint ezt eme tanulmány eredményei igazolják, nagyon jó. Miért is, ha bármikor hozzájutunk eme olajokhoz, ezek étkezési célokra minden korlátozás nélkül bátran felhasználhatók. Experiment Station Record 38. kötet, 9. füzet, 869. lap.

A rózsa.

— Virágrege. —

Kastély mögött virágos kert vagyok,
Virulnak benne ifjú, szép virágok,
Üdülnek napsugáron, harmaton
És tiszta nyári ég mosolyg le rájuk.
Ott ég a rózsa vérszíró virága,
Miként a csókranylet leányajak,
Körülte ifjú bájait csodálva,
Virágalattvalói állanak;
Bokor tövén bókolvá hajtja meg
Szép kis fejét a bérci gyöngyvirág,
Fölötte nyári szellőtől remeg
S virággal hajlong a jázminág.
Hódolva néz a rózsa bíborára
A szűzi liljom hófehér virága
S a többi is mind néki nyújtja át
A hódolat jelül illatát.

A rózsa boldog és elégedett,
Hisz hű alattvalói égnek érte,
Hozzá a bánat sohse férhetett,
Boldog, derült, vidám volt eddig élte.
A szép virágkirálynő minden álma,
Minden reménye, vágya teljesülve,
Ingó falomb hajol, borul le rája,
Madár dalától zeng a lég körülte.
A lomb között reszketve tör elő
S kímélve száll reá a nap sugára,

Levél a szerkesztőhöz!

Kedves Barátom!

Szándékosan levélben fordulok Hozzád, hogy az írott betűk varázsával birjalakrá, szép és nemes tervednek újból való felkarolására.

Oly hévvel és annyi lelkesedéssel beszéltél róla, hogy önkéntelenül is gondolataidnak apostola és hangos szószólója lettem.

Nemcsak a laktanyában, hanem a szalonokban és katonai tárgyú előadásaim keretén belül lelkesen hirdetem: emlékszobrot a harctéren hősi halállal kimult állapotoknak.

De mert nemcsak hirdetem, de bízva a Te kezdeményező varázserődben, egy kissé elhamarkodottan ígértem is, imé legkedvesebb lapjaidnak hasábjain fordulok Hozzád kérés szavammal: ne felejtkezzél meg a tett ígéretről. Vedd kezvedbe és tartsd magasra a szép eszme zászlóját, meglásd mennyi hűséges követőre fogsz találni.

Vagy talán megingott Benned az a való tudat, hogy ezek a némán szenvedett állapotok megérdemlik az emberiségnek eme maradandó emlékü háliját? Oh akkor siess vissza harctereket járt bajtársaid közé, mert itt ismét erőf fogsz meríteni a megindítandó nagy munkához.

Mi mindnyájan élő tanui vagyunk azon rettenetes szenvedéseknek, nélkülözéseknek és az utolsó lehetekig hűséges önfeláldozásnak, mellyel derék állatjaink gazdáik oldala mellett végigküzdötték a nagy világháború összes borzalmait. Ki volt hűségesebb társunk odakint, mindenkor, mindenütt és minden alkalommal: az állat. Ki nem hagyott minket sohasem cserben, sem télen, sem térdig érő sárban, sem puskatűzben, sem a tűzérési tüzek poklában: az állat. Ki tudott, kinek kellett némán, betegen, lesóványodva, valóban a megszakadásig szolgálni a hazájáért harcoló katonákat: az állatnak.

Ne hidd kérlek, hogy ezt csak én hangoztatom. Ne gondold, hogy ez egy állatbarát katonának túlzásai. Nem! Kérdezz meg bárkit, kinek sikerült onnan élve visszatérni és látni fogod, hogy hasonlóan — ha nem nagyobb hévvel — fog hitet tenni eszmédnek létjogosultsága mellett.

Minden harcteret járt katona zászlód alá fog sorakozni.

Az Állatkert főbejáratával szemben, a két pálmacsoport közé, szint odakívánczik az emlékoszlop, mely a magyar polgárok hálijáról lesz hivatva tanúságot tenni a harctereken hősi halállal kimult állatokkal szemben.

A négy oldalon elhelyezendő reliefek elkészítéséhez a szobrászoknak száz meg száz örökemléket megérdemlő jelennel tudunk szolgálni. Ki ne hallott volna arról az ütegről, melynek legutolsó lova is ott vérzett el a visszavonulási harcokban? Vagy azt a huszárlovát, mely száguldva vitte előre, a legrettenetesebb géppuskatűzben rohamozó vörös ördögöket. A géppuskák málhás állatai, a sebesülteket felkereső hadikutyák, a jelentéseket hozó jelentőkutyák, a löszertvivő öszvérek, a postagalambok, a boszniai mulik, a kutyafogatok, ezekről mind valóságos legendák járnak apáról fiúra.

Ezeket a legendákat kőbe vésetni, ez minden magyar katonának leghőbb vágya.

Közeledik a hosszú tél. Fogjunk hozzá az előkészítés munkájához és úgy vélem, Isten segítségével a késői tavasszal vagy a nyár derekán már gránitkő fogja hirdetni harcostársainknak, derék állatainknak hűségét.

Sok bajtársam nevében ígérem és fogadom, hogy tettekre szorgalmas munkatársaid leszünk.

Fogadd megkülönböztetett nagyrabecsülésem kifejezését, szolgálatra kész híved

De Sgardelli Caesar őrnagy
a m. kir. 2. honvédegységekben.

Válasz De Sgardelli Caesar őrnagy úr igen kedves barátom nagyrabecsült levelére.

Kedves Barátom!

Éppen egy évvel ezelőtt e lapok hasábjain a tárcarovat keretében „Emlékezzünk“ cím alatt felhívtam igen szeretett olvasóimnak figyelmét a nagy világháború végzős szenvedéseiben osztozkodó négy lábú élőlények nélkülözhetetlen szolgálataira, mondván: Allítson a magyar nemzet a harcterek négy lábú áldozatainak önzellenességét dicsőítő egyszerű emléket.

Az elhangzott szó, melyet mint a harcterek küzdelmeitől távol álló féltve ejtettem ki, a hősi harcokat végigküzdő magyar katona szívében, mint minden nemes érzés, visszhangra talált.

A magyar kultúra legszerényebb polgári harcosának szava Vitéz Őrnagy Úr, Kedves Barátom leghivatottabb szózatára elnémul s parancsra vár.

Őrnagy úr rendelkezésére állok, mert most már a leghivatottabb kezekben látom a sokat szenvedett hűséges négy lábú társaink emlékének megörökítését.

Fogadd igaz katonaszíved nemes érzelmeiért megkülönböztetett nagyrabecsülésem nyilvánítását, légy vezére e szép ügynek; a parancsodat váró, szolgálatra kész közkatonaéd
Raitsits Emil dr.

Majd meg szerelmes, tarka lepke jó,
Csókot lehelve bársonyajakára;
És jó a könnyű, fúrge méhike
S mit más virágokon szedett, a mézet,
Hódolva hozza néki azt ide...
— Soha sehol sem ilyen boldog élet!

... Leszállt az est a tájra egykoron,
A sok virág mélán, nyugodtan áll,
A napsugártól ég a bércomom,
Míg lenn, a kertben nő az esthomály.
Elhalt a kis madár vidám dala,
Méláz a táj, mely oly zajos vala,
Föl-fölszállámlanak a csillagok,
Majd jó a sárga hold... fénylik, ragyog
S a néma tájon mélán önti szét
Ezüstsugarú, reszkető ködét.

A rózsza alszik, álom fogta el,
Nincs ébren ott körülte egy virág,
Alig piheg gyengén a kis kebel,
Előtte nyitva most a másvilág...
De messze délkeletről íme eljő
Suttogva játszi, pajkos éji szellő,
Susog, sziszeg, dalol... a rózsza ébred
És hall csodás, titokzatos regét,
Szemeiről az álom messze téved,
Meghatja mélyen a csodás beszéd.
A szellő szól a távol Napkeletről,
Hol égetőbb, fényesb a napsugár

S bülbüldaloktól, csábos énekektől
Visszhangozik körül hegy, völgy, határ;
Regél a lomha Ganges partirul,
Ahol a büszke, szép lótusz virul
S orchideák és fölkúszó liánok
A szép kolibrít mézzel etetik,
Szállván e kis madár méhként reájuk,
Míg édes illatukkal eltelik...

A rózsza megreteg. Szívébe szálla
A vágy e szép, csodás vidék után:
„Oh vigy magaddal el e szebb hazába!
Szívemben ez az óhaj él csupán...“
Így esd az éji szellőhöz remegve
És ez legottan vele útra kél,
És szállnak együtt messze tengerekre,
Immár az út fogy és közelg a cél.
Mögöttük elmaradt a hon vidéke
És ködbe vész a rózsza szép hazája,
A fájdalom beszáll kicsiny szívébe
És mintha már e szív sajogna, fájna...
De vége már... hisz vissza nincsen út,
Tovább siet, rohan, lihegve fut
S meg nem pihenve, völgyön-halmon át
Szép Napkeletre száll... tovább, tovább!

És megérkeztek... Tündökölt a nap
Csodás Keletnek tiszta, kék egén,
Lombperzselő sugári szállanak
Reája, bájain bosszút vevén...

Az Állatvédő-Egyesület Elnökéhez címzett igen érdekes levélnek az alábbiakban adunk helyt.

28, Belsize Park,
London, N. W. 3.

1924. június 26-án.

Igen tisztelt Elnök úr!

Nem tudom, az R. S. P. C. A. értesítette-e Önöket, hogy mégis csak ott voltam és beszéltem a Kongresszuson az ő meghívásukra. Igen szép levelet írtak nekem röviddel azután, hogy én a végleges levelet megírtam; elmondták, hogy annyira kívánának engem hallani, hogy bármily későn van is, elintézik.

A Kongresszus programját mellékelve küldöm. A részletes reportot, ha majd megjelenik, szintén el fogom küldeni. Itt most sietve csak a Times-ét küldöm. Tudja, hogy a Times-ben a hely oly drága (nem igazán pénzbelileg értem), hogy néha 3 sorban intéznek el egy nagy politikai beszédet.

Kérem, a következőket vegye teljesen személytelen dolognak és nem személyes dicsekvésnek. Én annyira szónok vagyok, hogy mikor a platformon állok, tudom és érzem, hogy eszköz vagy organum vagyok egy erő kezében, személyes elbizakodottság tehát ki van zárva.

A siker igen nagy volt, hála Istennek. Az ülés után csoportokban szaladtak hozzám a közönségből, de a platform összes úrai (nagyszerű emberek voltak ott!) is mind ott tolongtak, rázva a kezemet és köszönve „that magnificent address”. „that delightful speech”. Mint címül azt vettem: „The Cause in Hungary — Memories and Hopes”.

En jól ismerem már a Kongresszusokon azt a tévedést, hogy túlsok ember választja egy és ugyanazt az utat, hangot stb. Én inkább képeket adtam nekik a munkásságról a multban és a mi agrikulturális fajunk velünk született szeretetét az állat iránt, amit csak ápolni kell és tudatossá tenni.

Azzal kezdtem, hogy sokan emlékezhetünk életünkben olyan napra, mikor valami nagy betegség után erőnk atomként kezdett csak visszatérni és mikor végre elég erősek lettünk olyan vakmerő kirándulásra, hogy az ágy szélétől a „bay window”-ig elmenjünk. A körülöttünk levők méltányolták és dicsérték ezt, nem mert a teljesítmény volt nagy, hanem mert nekik volt megértő elméjük és rokonszenvező szívük.

Vegyék ők is így a halálos betegségből alig gyógyuló Magyarország teljesítményeit. Aztán, hogy mit tudunk tenni a multban, arra képet adtam a méntelepek életéből, amelyről a volt Edward király mondta, hogy: „They seem such happy horses”. A „80 Club” nagy dicséretét vágóhídkunkról. Utána áttértem a vadon élő állatokra, a kárpáti szarvas és őz „fodder stores”-okra, a madaraknak adott mesterséges fészkekre, a féli madártáplálék osztásra. Megemlékeztem kedves elhunyt jó barátomról, Herman Ottórol, kinek itteni szép fogadtatását láttam, mikor én olvastam fel előadását. A vándormadarakkal összefüggő munkájáról szólva

képet adtam a „mi fecskénk” és a „mi golyánk” megérkezéséről. Később a magyar juhászról és csordásról, mikor a kutya és ő együtt ebédelnek, egy falat nekem, egy neked. — A híres „long horn cattle”-ről szólva elmondtam az egyetlen bikaviadalt, mikor Budapesten a spanyol társaságtól szerződötlet magyar bika végig mérte a torreadort és megvetéssel kiment az arénából, mint egy megbántott király.

Azt a nevetést és tapsot hallotta volna.

Végre elmondtam, hogy egy *memory* megismétlődésétől azonban óvjon meg az Isten. Mikor jóvátételt kellett fizetni élő állatban. Elnök úr, mikor azt leírtam, ne vegye túlzásnak, de az egész közönség sírt!

Most bevezem. Nem is közelebbi emberek, mint Ontarióból, Canadából, Tasmaniából. Új-Zealandból valók kértek, hogy úgy-e eljövök egyszer oda is beszélni?

Hogyne, már pakkolok is. Afféle bolygó mózesvallású lenne belőlem. Már most csak arra kérem, hogy ezek után ne hagyják elaludni az R. S. P. C. A.-vel való érintkezésüket. Írjanak nekik néha stb. Én kinyitottam az ajtót.

Szíves üdvözlettel

Ginever Arthurné.

EBTENYÉSZTÉS

A vizsla testformájáról.

Írta: Ötvös Balázs Szöd, Pest vm.

(Folytatás és vége.)

13. A vadászeb szőre háromféle lehet, különböző árnyalatokkal az egyes minőségek közt: rövid, hosszú és durva szőr. (A durvaszörű vizslának még nem régen 3 fajtáját különböztették meg ú. m. szálkásszörű, drótszörű és pudelpointer, amelyekhez járult még a griffon. Ma már közös névvel: durvaszörűeknek (Rauhhaar) mondják őket. Mivel a vadászeb ki van téve az idő viszontagságainak, azért kívánatos, hogy a rövid szőr is — ellentétben a főképpen a pointerrel eddig kívánt finomsággal — minél sűrűbb és minél keményebb, minél durvább legyen, mert a sűrűség védi a hideg ellen, a keménység pedig megoltalmazza a tüske és a ragadozó harapásával szemben. Ideális szőre van némelyik rövidszörű vizslának, mert ez a szőr jóval hosszabb,

Kapitan Petru.

Írta: Teodorovits Jenő.

A vadászerdei fiatal segéderdész nap-nap után szomorúan tapasztalta, hogy a dédelgetett őzállomány egyre fogy. Elhullott példányt egyet sem találtak, így nyilvánvalóvá vált, hogy emberi kezek pusztítják az erdész kedvenceit. Olykor ködös hajnalokon tompa dörrenés hallatszott az erdő különböző részén, de soha senkit tettenérni nem tudott. Éjjeleket lesett kint az erdőben, akkor napokig csend volt, amint hazament ismét eldördült a puska a fiatalosok között.

Így folyt ez már hetek óta. Pedig a mende-monda Kapitan Petrurol szolt, aki — bár jómódú gazda volt — mégis bebetévedt a szomszédos uradalom területére — persze nem véletlenül. Tudta az egész falu, hogy notórius orvvadász az öreg. Puskát találni sohasem lehetett nála. Jó helyen volt az eldugva. Az erdő egy odvas tölgyfája rejtette magába azt a vízözönelt szerszámot, mely állott egy csőből, egy sonkaalakú agyból és egy ravasul megszerkesztett kis kalapácsból, mely kakas szerepet töltött be. Kezelésének titkát kizárólag az öreg birta, ki bámulatos távolságból biztosan terítette le az eléje került vadat.

Nemcsak őzre vadászott ökelme, hanem egyik specialitása volt holdvilágos éjjeleken fáról szedgetni le a fácánokat. Az erdőőrök nemigen buzgólkodtak kézrekerítésén, mert a községben arról suttoztak, hogy az öreg tette el lábálól Rózsa erdőört, akit

A rózsá lankad, oh mivel neki
Túlságosan forró e napsugár.
Az égi láng immár elégeti
S reá a hervadás halála vár...
Pedig fölötte tiszta kék az ég,
Körülte balzsamillatos a lég,
Mellette lótusz és kúszó lián
Mereng a bülbül bájos dalán.
Sok kis madár és tarka lepke jó,
Füből kíváncsi gyík tekint elő
És ő maga a szent folyóba lát
S Ganges vízében látja önmagát.

Beteljesült tehát a rózsá vágya,
Hő déli nap sugára száll le rája.
Keblen szerelmes, ittas fénybogár,
De zümmögését ő nem hallja már,
Mert vészthozó, mert túlerős neki
A déli napsugár s elégeti...
Búsan tekint a völgyi tájon át
És szirma mind lehull Ganges vízébe...
Mert elhagyta édes szülőhonát,
A büntetés: a lángfalál elérte...

Csak gyenge rózsá lelked ifjúsága,
Mely déli ég alatt meg soh sem él,
Vigyázz, ne ölje meg Kelet sugára,
Az égető, emésztlő szenvedély...

Zoltán Vilmos.

sűrűbb és keményebb, mint a pointeré. A német vizslának ugyanis, lévén az minden vizslának konstruálva, szüksége van a jobb szőrtakaróra. Ma már Németországban a testforma bírálatánál külön megemlítik, hogy a rövid szőr finom-e, vagy elég durva.

Pointer, amelyiket rendszeren csak nyáron-összel használunk mezei vadászaton, beérheti a finomabb, rövidebb szőrrel, sőt előnye ez a szőrtakaró a nyári forróságban, mivel azonban mi a pointerrel szalonkázunk is, sőt elvisszük a téli körvadászatokra apporteurnek, szükséges volna, hogy a pointer szőre is az eddiginél hosszabb, durvább legyen.

Hosszúszőrűek a speciális, vagy részben vízi ebek (spanielek, setterek, német hosszúszőrűek), de vízi ebnél sem előny a hosszú szőr, mert a hosszú szőr lassabban, nehezebben szárad, tehát az eb ki van téve a meghűlés veszedelemének, kivált télen, mikor ráfagy a hó, bőrig ázik az eb. A legtöbb durvaszőrű ebnek a felső hosszabb szőre alatt sűrű alsószőrözlet is van. Ez, ha megázik, pláne nehezen szárad. A hosszú szőr az ebnek teher, mert nehéz; beleakad a tüske, bogáncs, ráragad a sár; alatta lassabb a bőr respirációja,³ tehát bűdös az eb; jó menedék az elősdiének; a kullancs úgy belefűródik, hogy nem látjuk meg; esős, sáros időben a környezetnek is teher, mert piszkítja a lakást stb. Tisztántartani nehezebb, mint a rövidszőrűeket, annál inkább, mert a sűrű fűrésztés, erős kefélés és fésülés bőrvizsketéseket idéz elő. Előnye azonban a hosszú szőrnek, hogy véd a hideg ellen, védi az ebet a rövidszőrűekre könnyebben ragadó bőrbetegségek ellen és a veszett eb marása sem olyan veszedelmes erre, mint a rövidszőrűre. A hosszú szőrnek az a hátránya is van, hogy eltakarja a szép eb nemes vonalú formáját, egyúttal azonban a hibákat is jobban elrejti. Aki igazi gyönyörűséget tud találni a testileg szép eb nemes formájában, nem szívesen veszi, ha a hosszú szőr eltakarja a plasztikumot.

A szőr minőségét nemcsak egyéni ízlésünk szerint, hanem elsősorban körülményeink és céljaink szerint kell választanunk. Aki csak szép időben jár ki vizslájával, az beérheti a rövidszőrűvel, sőt ne is tartson hosszúszőrűt, amelyik kevésbé bírja a meleget. De a hivatásos vadász, aki hóban-fagyban, ha nap sűt, ha eső esik is, kiviszi magával esetleg „auf Mann dressiert“ tehát vadászokra, fatolvajokra is bevezetett vizsláját, aki éjszakákat is kint tölt lesen kutyájával együtt, annak jobban megfelel a hideget álló alszőrözettel ruházott durvaszőrű vizsla.

14. A vizsla színe a mindig mahagoni vörös (fehér jelzés nélkül) ir setter és a fekete alapszínen barnán jelzett gordon setteren kívül, az egyes fajokon belül is sokféle. Egy angol vadászmondás azt tartja, hogy „a jó vadászebnek nem lehet rossz színe“, tehát az angol setternél és a pointernél meg van engedve mindenféle színváltozat. Mégis, mivel az angol vizsla távolkereső, hogy a nagyobb távolságban bele ne olvadjon szí-

³ A kutya bőrében, az ujjak közötti és talpbőrön kívül verejtékmirigyek nincsenek!!! (A szerkesztő).

pár hónapja átlőtt mellet találtak az erdőben. Rábizonyítani semmit sem lehetett, de ez az esemény félelmesen megnövelte tekintélyét.

Egyedül az erdész volt, aki nem rettent meg, aki előtt a kötelesség volt az első, aki teljes önfeláldozással iparkodott vadállományát megőrizni. Fialat volt, erős, kitűnő lövő, telve ambícióval s a természet iránti szeretettel.

Jó taktikával dolgozott, mert sohasem volt előre meghatározott irány, hogy merre fog járni. Így sohasem leshették ki és sohasem tudták, hol fognak vele az erdő legelhagyatottabb részében találkozni.

Egy kora hajnalban ismét nekivágott az erdőnek. A hajnali órák a legmozgalmasabbak. Alig, hogy kissé derengni kezd, hangos kakattalással szállnak le a fácánok a fákról, hol az éjszakát töltötték. Egy-egy nyulat lát az ember, amint lassan baktat, időnként meg-megáll, kétlábra ül, figyel jobbra-balra, fülét más-más irányba forgatva. Egy róka éjszakai csavargásokról tér vissza. Mint egy árny suhan át az alleén, szörnyen megremítve az ott mosdó nyulat. Lassan lépegetve jelenik meg néha egy karcsú testű, vékony lábú őz. Jobbra-balra csipegeti a harmatos leveleket és ropogós hajtásokat. Minden gyanus mozgásra szoborrá merevedik s az első neszre hatalmas ugrásokkal tűnik el.

Az erdész lassan megy, gyönyörűséggel figyel vadjait. Kiér az alleéhoz. De mielőtt kilépne, előrehajlik s végignéz az úton. Messziről egy embert vesz észre. Suba van a vállán, hatalmas ember, ha még oly messze volna is megismerné:

nével a környezetbe, elveszve a vadász szeme elől (amikor vadat áll) az angolok szeretik, ha sok fehér alapszínen fordulnak elő barna, sárga, vagy fekete foltok. De nem hiba, ha ezek a vizslák egyszínű sárgák, barnák, illetőleg feketék. (A fekete pointerek voltak a leggyorsabb és legjobb orrú pointerek.) Van — bár ritkán — háromszínű pointer is: fehér alapon fekete foltos és a foltok szélén (arcon, farktővén, mint a foxterriernél) barna jelzés, amint mondják: black and tan (fekete és sárga). Angol setternél legkedveltebb a blue belton szín: fehér alapon sűrűn tűzött fekete szőrök, itt-ott fekete pettyekkel ami messziről kéknek tetszik.

A spaniel is előfordul mindenféle színben. Barna, fekete, vagy fehér alapon barna, illetve fekete foltok, de mivel a spaniel tulajdonképpen bokrázó eb, hogy a sűrűben jobban meglássuk, mikor villan, cikázik jobbra-balra fáradhatatlan fűgességgel, jobb, ha tarka.

A német vizsla is lehet akármilyen színű. De ma már ritkább és nem is nagyon kedvelt a fehér alapon barna foltos, részben azért, mert egy neves német regnológus egyszer ráfogta erre a színre, hogy ez pointer reminiscencia, de leginkább azért, mert a német vadász mindenek ebként használva vizsláját, mindég magával viszi, nem szereti tehát, ha ebe feltűnő színű. Ritkán látjuk ma már a valamikor olyan gyakran tenyésztett máj- vagy kávébarna színt is. A fekete szín legújabb időkig tilos, hibás volt a német vizslánál, mivel azonban az erős rokonyenzetés elmaradhatatlan következménye, az albinizmus már jelentkezik a világos színű szemekben (nagyon ritka a sötét szemű német vizsla), kezdenek azon tanakodni, hogy a pigmentum sűrítésére életre keltik a fekete színt. A német az ú. n. „Gedeckte Farbe; Gebrauchshundfarbe“ színezést szereti, tehát az olyan színt, amelyik nem feltűnő, amelyik beleolvad a környezetbe. Ez pedig az ú. n. „Schimmel“, tehát deres alapalszín barna foltokkal (vagy anélkül, de mindig barna fejfel). A deres szín lehet világosabb is, de minél sötétebb, annál kedveltebb. A deres szín elterjedése előtt kedvelt volt a „tigris-tarka: Brauntiger“. (Hibás elnevezés, mert a tigris nem tarka.) Ez a szín úgy jött létre, hogy a fehér alapszínen sűrű, apró barna pettyek fordultak elő, a testen itt-ott azonban nagyobb terjedelmű barna foltok is foglaltak helyet.

15. Ritkán ugyan, de találunk hibás fogazatú vizslát. Ugyancsak a túlzásba vitt rokonyenzetésnek, vérfertőzésnek a következménye, hogy a fej megrövidül, az alsó fogsor túl ér a felsőn, az eb „tülkapó“ (Vorbeisser). Mivel ez a hiba makacsul öröklődik, ezért az olyan ebeket ki kell zárni a tenyésztésből. Az is hiba, ha a felső fogsor nagyon túl ér az alsón, vagy éppen rajta áll az alsón. Normális az fogsor, amelyik úgy vág az alsó fogsor mellé, — úgyhogy az alsó legyen hátrább — mint az ollu két szára, tehát szorosan.

Kevesen figyelik meg, hogy az ebnek is van romlott foga. Ugyanaz rontja az eb fogát, ami az emberét: nagyon meleg vagy nagyon hideg étel, sok édesség stb.

Kapitan Petru... Mintha a combját verné valami, olyan hosszú botféle. Az erdész visszahúzódik egy fatörzs mögé, fegyverét leteszi. Bizik pusztá erejében. Az orrvadásznak egy lépésnyire kellett előtte elhaladnia... Örökkévalóságnak tűnik fel az a pár perc, míg odaér. Már csak 10 lépésre van. Az erdész kipillant a fatörzs mögül, látja, hogy puskacső az, ami a suba alól kinyúlik, de meg a hátán rendellenesen domborodik ki a szűr...

De már előtte van! Hatalmas ugrással terem mellette, egy rántással letépi a szűr, kifordul alóla egy őzborjú és a puska. De az orrvadász is felocsudik első meglepetéséből, megragadja az erdészt. Kemény tusa kezdődik. Az erdész minden igyekezete az, hogy ellenfele karját hátra csavarhassa, viszont az is szívósan védekezett, azon iparkodva, hogy legalább félkezét kiszabadítsa a vaskapcsok szorítása alól. Egy kis bicska lapult a csizmaszárbán, azt kereste. Szörnyű fegyver lett volna az a bitang kezében. De hiába! Erővel még győzte volna, de öreg volt, hamar kifáradt. Ahogy gyengült, úgy fordult lassan hátra karja. Már egészen az erdész hatalmában volt; megadta magát sorsának.

Ami azután történt, az pár szóba elfér. Elítélték, letöltötte büntetését, azután eladta házáat, földjét s más vidékre költözött. Nem tudott azok között élni, akik ismerték történetét. Azóta az erdő vadjai megint békében élnek...

Az a fiatal segéderdész pedig az én — apám volt...

A metsző- és szemfogakról meg lehet állapítani hozzávetőlegesen az eb korát 6-7 éves korig. A megállapítás azért nem lehet pontos, mert ezt a fogak kopásáról ítéljük meg, már pedig a fogak kopása nem annyira az évek számától, mint inkább attól függ, hogy az eb puha vagy kemény eledelt fogyaszt állandóan.

Ezt a 15 feltételt a nyugodtan álló eben állapítjuk meg, de meg kell vizsgálnánk az eb mozgási technikáját is. Futassuk az ebet szemközt, majd egyenesen tőlünk távozó mozgás közben. Amikor az eb nagyokat lép, vágat, könnyen elárulja, hogy „puha hátú,” mert az ilyen hát mozgás közben besülyed, vagy kidomborodik. A szembejövő eben meglátjuk, hogy könyökei tapadnak-e a mellkashoz, avagy kifordulnak, tehát az eb befelé vagy kifelé lép-e? (Kacsázik-e, vagy franciás?) Hátulról látjuk meg, hogy tehénállású-e, vagy o-lábú, esetleg „kaszál.” (Azaz merev hátulsó lábait úgy emelgeti, hogy kifelé ívet ír velük.) A nagyon laza bőrű kutyán a bőr járás közben ráncolódik, lötyög, egyik oldalról sűrű ráncokban csúszik a másikra és vissza.

Jó alkotású ebnek a mozgása kifogástalan. (Ezen tanulmányom megírásánál főképpen német autorokat követtem (Roesebeck, Strebel, Ströse, Hegenald), de sokat adtam hozzá tenyésztői praxisomból és azokból a tapasztalatokból, amelyeket, mint bírós és néző szereztem kiállításokon és versenyeken)

A MAGYAR FOXTERRIER-TENYÉSZTŐK EGYESÜLETÉNEK HIVATALOS ÉS SZAKKÖZLEMÉNYEI

Rovatvezető: újvári Cseh Ödön.

ooo

A „Magyar Foxterrier-Tenyésztők Egyesülete” 1924. évi szeptember hó 28-án Budapesten József Ferenc dr. kir. herceg úr öfensége fővédnöksége, szepeshelyi Hutya Ferenc dr. védnöksége alatt az „Állatorvosi Főiskola” területén I. Országos Foxterrier-kiállítását rendezte. A kiállítással kapcsolatban a kotorekverseny feltűnést fog kelteni. A rendezőbizottság és élén Raitsits Emil dr. elnök és újvári Cseh Ödön titkár igen értékes tiszteletdíjakkal biztosította a kiállítók sikerét.

A kiállítást megelőzi 1924. szeptember 27-én a komondorok, pulik, pumik és kuvaszok bírálata, amelynél a bírói tisztséget Raitsits Emil dr. tölti be.

Ősz.

Fütyül, jajgat... zokog a szél,
Meg-megzörren a házfédél.

Fű, fa remeg... ablak rezeg...
Hullnak a sárga levelek.

Zur, zur... dudál és hahotáz,
Minden kicsi bokrot megráz...

Ősz van, ősz van, tar a határ...
Elszállt a sok vándormadár.

Nincsen ének, nincsen nóta,
Búsul a rét, erdő, róna...

RADVANYI SÁNDOR.

SZERESD AZ ÁLLATOT!

Szeresd az állatot! Isten teremtette.
Mikor a földön járt, Ő is szeretgette.
Simogassad kézzel, simogassad szóval,
Becézzessed mindig neki való jóval!

Mert ha nem így teszel, megbántod az Istent,
Aki csak teérted teremtett meg mindent.
Aki a szívedet azért dobogtatja,
Hogy te légy a földnek égi gondolatja.

Szeresd az állatot! Isten teremtette.
Mikor a földön járt, Ő is szeretgette... MÓRA LÁSZLÓ

A bírálaton elsőrangúnak talált magyar kutyák a szeptember 28-iki kiállításon részt vesznek.

Az igen érdekes kiállítást kiegészíti a „Magyar Dobermannosok” kiállítása.

Az 1924. szeptember 29-ére tervezett csendőrkutya-bemutató az időjárásra való tekintettel elmarad.

Magyar juhászkutyák bírálata 1924 szeptember 27-én, az Állatorvosi főiskola területén. Nevezési díj nincsen. Bíró: Raitsits Emil dr. A bírálata a megjelenés sorrendjében történik. A bírálata kezdete: reggeli 9 órakor. A bírálata után mindenki hazavezeti ebét. Az elsőrangúnak talált komondorok, pulik, pumik és kuvaszok az 1924 szeptember 28-iki kiállításon részt vesznek.

Az „Országos Magyar Foxterrier- és Tacskótenyésztők Egyesülete” f. évi szept. hó 13-án és 14-én tartotta ezévi országos ebkiállítását. A kiállításon 24 tacskó, 45 foxterrier és 4 német juhászeb vett részt. Ugyancsak bemutatója volt a m. kir. csendőrségi kutyaaidomító telepnek is Zajcsek Alfonz százados vezetése alatt. A kiállítás legszebb eredményét azonban a műkotorekversenyben mutatták be a foxterriertenyésztők, melyek között küllemre és kotorekra Sobri Kisbér és Halló Kisbér szerepeltek a legjobban.

Sobri és Halló Kisbért Koch Gyula tenyésztette, előbbi Hofmann Mária úrhölgy, Budapest, utóbbi pedig egy újabb lelkes tenyésztő, Dietrich Ervin őrnagy, Miskolc tulajdonában van.

A kiállítás legjobb foxterrierje, újvári Cseh Ödön bírálata alapján Szabovits Ernő őrnagy, Miskolc tulajdonában lévő Filkó Cserehát, mely kan foxit Scholcz Béla, Krasznokvajda tenyésztette.

Kitünő osztályzatot kapott még a Koch Gyula tenyésztette Ilosvay Lajos Károly tulajdonában lévő Figaró Kisbér.

Nagyon jó foxterrierek voltak:

Jutka Cserehát (Scholtz Béla, Krasznokvajda),
Araune Hazátlan (Scholcz Béla, Krasznokvajda),
Cserkész Komisz (Ruhwald Gyula, Budapest),
Cserkész Kontyos (Köves Andor, Budapest).

Hiányos volna jelen cikkünk, ha a kotorekmunkában az igen gyönyörű eredményt elérő foxterriereket fel nem említenők: Ch. Fredy Surány (dr. Potoczky Bertalan, Berzék), Apache Hazátlan (Fluck Gusztáv, Eger) és utolsónak, de első kotorekban — küllemileg semmik — dr. Fenczik Jenő németországi importjai, „Jupp v. Oberharz” és „Billy v. der Hölle”.

Champion Csöpi Állatkert és Flying Fox után három kan és egy szuka kölyök f. évi augusztus 19-én napvilágra jött. Az elsőrangú anyaállat tulajdonosa Vajda M. Pál, lapunk munkatársa a tenyésztésről újvári Cseh Ödön, egyesületünk titkára javára lemondott. A sok reményre jogosult alom már gazdát talált.

Raitsits Emil dr. új könyve: „A Magyar Kutyák stb.”

Mindenkit, aki a magyar kutyák érdekében egyetlen jó szót mond, vagy ír és mindenkit, akinek egyetlen magyar kutya van a szobájában, vagy az udvarán, elismerés és dicséret illet meg. De a szerző, Raitsits Emil dr. kedves barátom ennek a kitünő könyvnek a megírásával többet tett a magyar kutyák érdekében, mint mindazok együttvéve, akiknek a magyar pásztor- és juhászkutyákhoz több-kevesebb közük van. Szegényes magyar ebtenyésztési szakirodalmunkat egy olyan remekművel gazdagította a jeles szerző, amellyel tartalom és érték tekintetében csak boldogult Hanvay Zoltánnak (Kynophil) az angol vizslákról írt könyve (Budapest, Eggenberger, 1883.) állítható egy sorba. És Raitsits dr. a magyar kutyákról írt; az ő egészen rendkívüli tudását és szorgalmát, szívének egész szeretetét azoknak a kutyaáknak szentelte, amelyeket azok a magyarok hagytak reánk örökségül, akik az ezeréves Hazát szerezték meg a mi számunkra. Nem becsültük meg a Hazát és most integritásért fohászunk. Nem becsültük meg a kis szittyá lovat, amelynek 100 km. után jött meg a kedve a menéshez és ma már nem tudunk életet és

lelket lehelni ásatag csontjaiba. Nem becsültük meg a címeres magyar marhát és most drága pénzen importáljuk a román megszállás alatt sínylő Erdélyből. És elhanyagoltuk a megbecsülhetetlen magyar racka- és cigájajuhot és a magyar fésűbirkát és hazai sertéseinket (bakonyi, szalontai) is. A márhólnapra változó divat, más és más idegen után futottunk — és ráfizettünk. *Raitsits dr.* meg akar menteni bennünket attól, hogy az ősi magyar kutyák után is akkor kezdjünk sirni, amikor már késő... Ébredjünk fel és ismerjük el, hogy a magyar kutyák minden tekintetben felülmúlnak minden idegen fajtát!

Köszöntsük *Raitsits Emil dr.* állatorvos-tanárt és kívánjunk neki hosszú életet, hogy megérhesse azt az időt, amikor majd minden magyar udvaron szebbnél szebb és jobbnál jobb magyar kutyák sütkéreznek a tornác előtt!

A 16×24 cm alakú könyv 230 lapját gazdag tartalom és 112 érdekes kép tölti ki.

Ezek után legyen szabad a műnek nem hibáiról, mert hibát keresve sem találtam benne, de egypár hiányáról is néhány szót mondanom.

Az a könyv, amelynek „Magyar Kutyák” a címe, nem lehet teljes a magyar vizsla nélkül. *Polgár Kálmán dr.*-t és lelkes segítőitársait illeti az elismerés, köszönet és hála azért, hogy ezt a fölüeny értékű kutyát, mely éppen úgy, mint a hazai fésűbírka, idegen ősöktől magyar földön született és amely hazánkon kívül ma még sehol sem található, a kipusztulástól megmentették. *De Raitsits dr.* jól tette volna, ha a magyar vizslatenyésztők egyesületének módját ad, hogy ezt a vizslák vizsláját az ő pompás könyve keretében ismertesse és meg vagyok győződve arról, hogy a magyar ebtenyésztés akkor lesz nagy, ha majd a magyar vizsla és a magyar pásztor- és juhászkutyák hívei egyesült erővel védekeznek és támadnak!

Hiánynak tekintem, hogy a sok ábra között aránylag kevés a jó magyar kutyák képmása. Feltűnő a *Kovácsnay-féle* komondorok és az állatkerti *Ch. Marcsa* puli képeinek a hiánya; a legszebb képek alatt hiányzanak a nevek. Sok-sok olyan kép kellene, mint az a névtelen komondor, mely az 59. számú ábrán látható, továbbá *Ch. Betyár Berzék* komondor (68.); névtelen kuvaszok (93., 95., 97. sz.), *Ch. Bobby* puli (77. sz.), névtelen pumik (14. és 79. sz.). A fajtatani ismeretek megalapozására és kifejlesztésére semmi sem olyan alkalmas, mint minél több jellegzetes kép. És maga a fajta- és küllemtani rész is sokkal nagyobbterjedelmű lehetne, esetleg a szinte túlságosan nagyarányú tudományos származástani és irodalmi rész rovására.

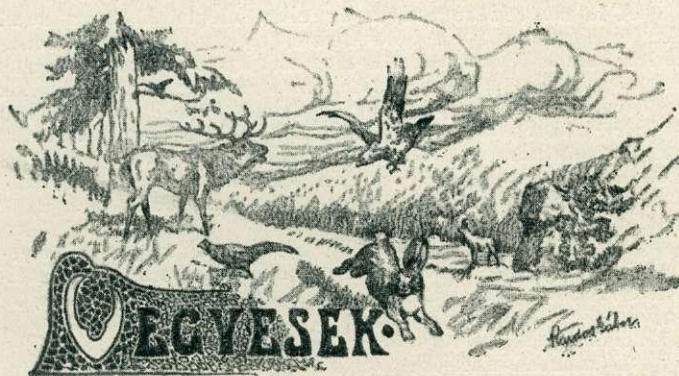
A szerző igen szerencsés kézzel különítette el a törzsfajtának tekinthető „pulis” és az éppen olyan kedves és értékes „pumit” egymástól; de ilyen nagyszabású műben ki kellett volna a zürzavarból halászni és legalább is féltucatra ki kellett volna egészítenie és tüzetesen ismertetnie azokat az igen jellegzetes puli-változatokat, amelyek létezéséről elvégre már tudomást kell venni s amelyek ugyanúgy megérdemlik, sőt meg is követelik a pártfogást, mint a többiek. Viszont részemről törlendőnek tartom a „luxuspuli” meghatározást, mert míg egyfelől legalább is nem valószínű, hogy a honfoglaló magyaroknak a mai értelemben vett luxuskutyájuk lett volna, másfelől gondozáson vagy gondozatlanságon múlik a luxus és az avas szőr; a tenyésztés szempontjából ez mindegy; de kívánatosnak tartom az egyenlő esélyek kedvéért, hogy a kiállításokon az ápoltszőrű és az avaszőrű pulik, de a komondorok is, külön-külön osztályokban sorakozzanak fel a bíró előtt. Ugyanez áll a „törpe pulira” névze is, mert a túlságosan kicsiny puli éppen olyan kevésbé kívánatos, mint a túlságosan nagy; sokkal helyesebb volna a megengedhető mar-magasság alsó és felső határát megállapítani; a tenyésztés érdekének csak a vér (származás) és jellegszerinti megkülönböztetés felel meg.

És hiánynak kell tekintenem ilyen, elsősorban gyakorlati célra szolgáló műben azt is, hogy a kiállításokon évről-évre bemutatott és főként az egyes tenyésztők birtokában levő anyag nincsen rendszeresen és részletesen, a pedigreekkel együtt ismertetve, már pedig ez igen megkönnyítené a céltudatos tenyésztést.

Különösen becsesek a könyvnek a tenyésztésről, ápolásról és a betegségek ellen való védekezésről szóló fejezetei, ami annál kevésbé lehet meglepő, mert hiszen köztudomású, hogy a szerző a m. kir. állatorvosi főiskola poliklinikájának a vezetője, akinek ezen a téren nagyobb tudománya és tapasztalata van, mint bármely külföldi állatorvosnak.

Biztosra veszem és őszintén óhajtom, hogy ez a csodálatos könyv a lehető legrövidebb idő alatt el fog fogyni és a második kiadás még csodálatosabb lesz.

A könyv a *Centrum* könyvkiadóvállalat r.-t. nyomdájában (Budapest, IX., Köztelek-utca 1.) jelent meg. F. D. dr.

Kérelem! Mint a *Nemzetközi Limnológiai Egyesület* választmányában Magyarország képviselője, úgyszintén a *Zoologischer Bericht* magyarországi referense, felkérem azokat a nb. szerzőket, akiknek egyrészt magyar limnológiai, tehát az édesvizek biológiájával foglalkozó tudományos vagy gyakorlati irányú szakmunkái (értekezései, cikkei), másrészt bármilyen állattani tárgyú magyar szakmunkái nem az ismert állandó folyóiratokban, hanem külön kiadásban vagy sportegyletek évkönyvében, iskolai értesítőkből stb. jelentek és jelennek meg, hogy munkáikból egy-egy különnyomatot hozzám eljuttatni szíveskedjenek, mert szeretném, ha a magyar szakmunkásság ezen dokumentumai is mennél nagyobb számmal bekerülhetnének a világirodalomba.

Hankó Béla dr.

Magyar Nemzeti Múzeum.

Az erdei szalonka vonulása Európában. Erről a sokat vitatott kérdéstről, amely a vadászközönséget mindenkor a legnagyobb mértékben érdekelte, 3 ívre terjedő tanulmányt írt az *Aquila* 1923. évi kötetében Schenk Jakab, a m. kir. Madártani Intézet titkára, aki világszerte elismert szaktekintély a madár vonulási kutatás terén. Tüzetesen ismerteti az erdei szalonka vonulását Magyarországon, a kontinensen és az angol szigeteken, úgy az érkezési és távozási adatok, mint pedig a gyűrűzési kísérletek eredményei alapján. Kutatásai eredményét számos vonulási térkép illusztrálja. A tanulmány keretében kiterjeszkedik a madár vonulás összes kérdéseire, összefoglalja a légújabb eredményeket, kitér a kutatás új irányait és céljait. A tanulmány stílusa a legnehezebb kérdéseknél is mindig világos, kifejező, könnyen érthető s ezért a kezdők és laikusok számára is vonzó és tanulságos olvasmányt szolgáltat. A tanulmány különfüzetben is megjelenik, ára ajánlott küldéssel együtt 30.000 korona. Megrendelhető a szerzőnél: Budapest, II., Debrői-út 15. A szükséges példányszám elkészítése céljából ajánlatos a megrendelést lehetőleg azonnal megtenni.

A rózsaszínű seregély (*Pastor roseus* L.) újabb előfordulása és fészkelése Magyarországon. Novaj (Borsodm.) község határában, az úttest burkolására szánt kőhalmazok között, kb. 1600 pár rózsaszínű seregély költött s fiókáikat a közönség jószívűsége s a hatóságok védelme alatt még azon forgalmas helyen is szerencsésen kirepítették. Július végével a kirepült fiókák a község belterületére húzódtak, ahol főként az eperfákra vetették magukat. Mint máskor, most is az olasz sáskajárás nyomán jelentek meg s fészektelepük közvetlen környékén meg is gyérítették a sáskákat alaposan. A m. kir. Madártani Intézet (Budapest, II., Debrői-út 15.) ez úton is kéri mindazokat, akiknek rózsaszínű seregélyről adataik vannak, hogy azokat az intézethez közölni szíveskedjenek.

A fa megvédése nedvesség ellen megfelelő bevonattal. Az északamerikai Egyesült-Államok földművelésügyi minisztériumának erdészeti osztálya kísérletek egész sorozatát végezte. Megállapítani kívánta, mi módon lehetséges különböző bevonatok segítségével a nedvesség ellen védelmet biztosítani. A végzett kísérletek előrehaladásáról röviden az alábbi beszámolót közlik. Az abszorbeálási vizsgálatoknál a lenmagolajat egészen hatástalannak tapasztalták és amidőn forró lenolajjal öt bevonatot készítettek és utána még kettőt padlóviasszal, ez sem nyújtott valami nagy védelmet.

Olajfestékek a fa felszínén, úgy tapasztalták még külső helyeken is, nagyon tartós bevonatot létesítenek. Laboratóriumi kísérletekből azonban kiderült, hogy az ilyen bevonat, még akkor is, ha minden megszakítás nélküli, nem gátolja meg a nedvesség behatására a fában végbemenő változásokat.

A grafitfestékeket éppen olyan hatásosnak tapasztalták, mint a közönséges olajfestékeket. A cellulóz-lakkok valamivel felülmúlják a vízzel szemben tanusított ellentállás tekintetében a megelőzőekben ismertetett anyagokat. Úgy vélik, ezek szilárd anyagok hozzáadásával jelentékeny mértékben megjavíthatók, amennyiben mindezek gyorsan beszáradnak és rugalmas hártványakká alakulnak át.

Fényesítő lakkok — Glanzlacke — a nedvesség ellen jóval több védelmet nyújtottak, mint az egyéb minőségűek (pl. olajos lakkok). Ezt annak tulajdonítják, hogy a fényesítésre használt lakkok nagyobb mennyiségű száraz anyagot tartalmaznak.

Vastag paraffinbevonat, avagy zománcszerű bevonatok, amely utóbbiak úgy készültek, hogy közönséges kencéhez — firnájsz — festékeket (pl. barytfehéret) keverték; éppen olyan hatásosok voltak, mint a fényesítő lakkok.

Bronzbevonat, amely olcsó fényesítő olajból s aluminiumfém porával készült, a nedvességnek ellentállóképessége tekintetében az előzőekben felemlített bevonatok mindegyikénél jobbnak bizonyult. Eme keverék rendkívül gyorsan száradt, ami lehetővé tette félórán belül három bevonat elkészítését. Aluminiumfém-ből készült vékony lemez — bádóg — a fában a nedvesség behatására végbemenő változások meggátolása szempontjából szintén nagyon hatásos volt. Ha a nedvesség behatására bekövetkező változások ellen időleges védelmet óhajtunk biztosítani, a lakkréteg fölé vazelinréteget mázolunk. Úgy mondják, ez utóbbi, az említett módon használva, az eddigelő vizsgált bevonatok közül egyike a legjobban ellentállóknak. *Windisch dr.*

Experiment Station Record 49. kötet, 4. füzet, 385. lap.

A repülőgép az erdészet szolgálatában. Nemcsak a szaklapok, hanem a napisajtó is már ismételt megemlékezett arról hogy jó eredménnyel használták a repülőgépet káros rovarok nagy tömege által fenyegetett erdők megmentésére. A kártévként által ellopott erdőrészt fölött a repülőgép nem nagy magasságban végigvonult és ekközben finom porpermet alakjában hullatta arra a védekezőszert, amellyel a kártékony állatokat elpusztítani kívánták. Az erdész ilyen célzattal ismételt alkalmazta a repülőgépet és ennek használhatóságát több ízben is jónak és alkalmasnak találta.

Kanadában ú. l. az erdészeti ügyek a belügyminisztérium hatáskörébe tartoznak. Nevezett hatósághoz nyújtotta be az erdészeti igazgató jelentését 1922. évi működéséről. Eme jelentést *R. H. Campbell* és mások szerkesztették. Jelentésükben a repülőgép erdészeti használatáról is említést tesznek alábbi módon: „Az év folyamán, még pedig nagyon eredményesen, folytattuk a repülőgépek alkalmazását. Még pedig úgy erdei tüzek felfedezésére, mint általános járőr szolgálatra. Használtuk erdőfelvételeknél és felmérésnél is.” *Windisch dr.*

Experiment Station Record 49. kötet, 9. füzet, 838. lap.

A por baktériumtartalmáról értekezik *E. Burnett*.¹ Nevezett bakteriologiaiailag friss utcai pormintákat vizsgált meg. 18 minta közül háromban megtalálta a tüdővést okozó baktériumokat. Porszívógépből — *vacuum cleaner* — színházakban, kereskedésekben összegyűjtött szárított por elsőben nagyon kevés szervezet jelenlétét mutatta.

Azonban megfelelő, a levegő kizárása mellett, tenyésztő kísérletekkel azt tapasztalták, hogy a *Bacillus subtilise*-en és a *mesentericus* csoportba tartozó különböző egyedeken kívül, rohasztó szervezeteket is ú. m. *B. welchii*-t, *B. tetanit* és *B. sporogenes*-t tartalmaz.

¹ Experiment Station Record 38. kötet, 9. füzet, 885. lap.

Szerző utal ama lehetőségre, hogy a Tetanus — merevgörccs — bizonyos eseteit, amelyek eredete ismeretlen, ama Tetanus spórák okozzák, amelyek a nagyon finom porral egyetemben jutnak a szervezetbe. *Windisch dr.*

A mazsolaszőlő vitamintartalma. A német, kiváltképpen pedig az angolnyelvű irodalomban lépten-nyomon olvashatunk valamit a vitamintartalomról. Hazai irodalmunk csak szórványosan foglalkozik eme érdekes vegyületekkel. Nemrégiben valamelyik folyóiratunkban olvastam az alábbi kérdést: Van-e a szőlőben, illetve a borban vitamin? E kérdéssel kapcsolatban érdemesnek tartom ismertetni¹ *Dutcher* és *Outhouse* közleményét. Utóbbi a pennsylvaniai mezőgazd. kísérleti állomás 181. számú jelentésében került a nyilvánosság elé.

Említett szerzők röviden közlik, hogy kétféle minőségű mazsolaszőlő (készült a Thompson-féle magnésküli szőlőből és a nagy muskotályból) mérhető mennyiségben sem A, sem C jelzésű vitamint nem tartalmaz. Ellenben mindkét fajtájú mazsola s a mazsolamagvak B jelzésű vitamintartalmúak. A mazsola magjából készült olaj vitaminhatást nem mutatott. *Windisch R. dr.*

Az alma héján lévő viaszszerű réteg alkotórészei. A zsírok és a zsíros olajok kémiai szerkezete és összetétele tekintetében nagyon közeli rokonai a viaszoknak. Ez utóbbiak közül a legjobban ismert a méhviasz. Ebből épül a lép, amit a méhek mézzel töltenek meg. Ismerünk növényi eredetű viaszokat is. Ilyenek a Carnauba-, a myrica-, a japánviasz és számosan mások.

A növények epidermisének felületén kiválasztott viaszbevonat csökkenti a párolgást. Eme viaszbevonat — réteg — apró szemcséjű, néha pálcikásalakú vagy egyöntetű viaszréteg. Ez okozza a szilva hamvaságát. Sok esetben a viaszréteg sikamlóssá teszi az epidermist és ezáltal pl. a kocsányon megakadályozza a rovarok felmászását. Biztosítja továbbá az esővíz lepergését is.

Ha gyapjúkendővel jól megdörzsöljük az almát, felszínét fényessé tesszük.

Az alma felszínén lévő viaszszerű bevonat összetételét *C. E. Sando*² tanulmányozta. Nevezett étherral vonta ki az almahéját. Kísérleteihez a Ben Davis és a Black Ben Davis almafajták kevert héját használta. Az étheres kivonatból az alábbi vegyületeket különítette el: A triacotin — $C_{30}H_{62}$ — nevű paraffinszénhidrogént, amelynek olvadási pontja $63.5-64^{\circ}C$. Továbbá $70-79.50^{\circ}C$ -nál megolvadó részleteket. Ez utóbbiak valószínűleg szénhidrogénekből és alkoholokból állanak vagy ezek keverékéből. Talált bennük heptacosanolt, — $C_{27}H_{56}O$ — amelynek o. pontja $81-81.50^{\circ}C$, amely $44-46^{\circ}C$ között megolvadó acetátot adott s malolt — $C_{30}H_{48}O_3$ — egy új alkoholt, amely vízmentes borszeszből fényes prizmaalakú tük alakjában kristályosodik ki, amelyek o. pontja $284-285^{\circ}C$. Eme utóbb említett alkohol diacetyl, monoacetyl, monomethyl s acetylmethyl származékait szintén elkülönítette s ezek o. pontját is meghatározta. *Windisch dr.*

¹ Experiment Station Record 1924. évi 50. kötet, 5. füzet, 463. lap.

² Experiment Station Record 50. kötet, 1. füzet, 718. lap.

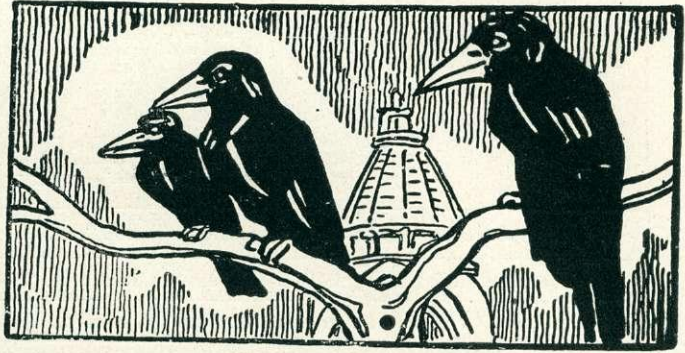

„Róma”. 1. Az első félévi számaink már igen megfogytak, úgyhogy csak kivételesen adhatunk. Rendes félévi előfizetés jár érte. 2. Vadgesztenyegyűjtést köszönettel vesszük.

Kérdés. A régebbi időkben évekig birtokban volt egy teljesen kifejldött mocsári teknős, amelyet sem én, sem családom egyik tagja sem látott soha enni, mindenféle táplálékot következetesen visszautasított. Mivel az állatot ellopták, nem volt módomban megfigyelni, hogy ezt a koplalást meddig bírta. Kérem, hogy ezt a jelenséget mocsári teknősnél mások is tapasztalták-e már s hogy fogságban ez állatnak mi a legmegfelelőbb tápláléka? *S. J.*

Válasz: Rabságban beássa magát és 8—10 hónapig sem eszik. Tápláléka giliszta és húsféleségek. *A. K.*

MI-ÚJSÁG AZ-ÁLLAT- KERTBEN?

BUDAPEST FŐVÁROS ÁLLAT- ÉS NÖVÉNYKERTJÉNEK KÖZLEMÉNYEI

Budapest, 1924.

XI. évfolyam. 17—18. szám.

Szeptember 1.—15.

KIADJA: BUDAPEST FŐVÁROS
ÁLLAT- ÉS NÖVÉNYKERTJE

Az állat- és növénykert igazgatóságának
közreműködésével szerkeszti:
RAITSITS EMIL DR.

Megjelen mint az „A TERMÉSZET”
:o: :o: :o: melléklapja :o: :o: :o:

Ősz.

Hála a fővárosi tanács megfontolt előrelátásának, hogy az állatkertben a magas vízdíjakra való tekintettel saját vízvezetékét rendeztetett be. Ily módon az állatkert az egész nyár folyamán saját vízvezetékéből locsolhatta a növényzetet. A bőséges locsolásnak eredménye a legjobban meglátszik az őszi napokon. A fák, bokrok legtöbbje és a pázsit üde, zöld, a lombzat csak imitt-amott sárgul, jelét adva a beköszöntött őszenek.

Az állatkert saját kútjának vize az állatok itatására is szolgál és méz-tartalmánál fogva az angolkorra és csontlágylásra hajlamos vadállatok itatására igen megfelelőnek bizonyult, úgyhogy azóta a nevezett betegségek elkerülése végett az állatok eleségéhez külön mézszókat adagolni alig szükséges. A körültekintő vezetőségnek arra is gondja van, hogy a vizet időnként a csíratartalomra is megvizsgálta. Erre vonatkozólag rendelkezésünkre állanak az állami bakteriológiai intézet vizsgálati eredményei, amelyek szerint vizünk teljesen baktériummentes.

E leletből is kitűnik, hogy a vizünk egészségügyi ellenőrzése a legjobb szakkörök kezébe van letéve.

Vízvezetékünk gazdaságos voltáról nem is teszünk említést, mert azt a legkisebb házikótulajdonos is tudja, hogy mi a vízdíj.

A régi időben az állatkert vízdíj-számlája igen tetemes volt, most ezen a téren is csökkentek a kiadások.

A látogatóközönség részére a rendes budapesti vízvezetéki víz áll rendelkezésre.

A saját vízvezetékünk folytán a locsolási tilalom állatkertünkre nem vonatkozott s így az őszi időben is üde szép park áll állatkertünkben a nagyközönség rendelkezésére.

Közönségünk fel is használja a napvilágos őszi napokat és tömegesen keresi fel fővárosunk legszebb parkját.

A nagyközönségünk pártatlan pártfogása minden egyoldalú kritika ellenére állatkertünk nivóját még inkább emelni fogja.

HIREK

Oroszlánpár. *Maugsch Gyula* közismert híres állatszobrászunk csendes visszavonultságban az állatkerti sziklahegy belsejében, az önfeláldozó művészi tehetségtől sarkalva, az oroszlánpár mintázásával elkészült. A nagy magyar szobrászművész a szűkös viszonyok között oly alkotásra készül, mely nemcsak állatkertünk, hanem alkotásra felette hivatott magyar művészetünk dicsőségére lesz.

Szobaaquarium. Az aquarisztika terjedésével nagymértékben szükségessé vált oly útmutató könyv, amely az aquariumok berendezését, kezelését, a különböző díszhalak életmódját, tartásviszonyait stb. tárgyalja. A magyar irodalomnak ezirányú hiányát pótolni fogja *Kellner Jenő* munkatársunknak könyve, mely a napokban hagyja el a sajtót. Az érdeklődők e lapok útján a könyvet megrendelhetik.

Uhu eladó az állatkertben. A vadásztársadalom nem egyszer fordult hozzánk eladó uhukért. Jelenleg állatkertünk madárházában 3 drb uhu felesleges. Ezeket az igen szépen fejlett példányokat állatkertünk szivesen felcserélné tűzokért, vagy más megfelelő értékű szárnyasért. A csereüzlet végett az érdekeltek küldjék be ajánlatukat az állatkertünk igazgatóságának.

Állatkertünk foxterriertenyésztésének sikerei. A tavalyi Szent István-napi kiállításon *Csöpi Állatkert* simaszőrű foxterrier, ezidén *Derű Állatkert* vitte el a babért. Az állatkert elsőrangú foxterrier-kölykeiből jelenleg néhány darab eladó.

Magyar kutyáink. Magyar kutyáink a nagyközönség szívéhez, sajnos, nem férkőztek oly mértékben, mint ahogy megérdemelnék. A fővárosi lakos nem ismeri és nem is tudja felfogni hazai kutyáink nagy értékét, amelyek hűség, okosság, szolgáltrakészség és igénytelenség folytán felülmúlják a világhírnévre feltolakodott német juhász kutyákat. A főváros külterületein levő villák tulajdonosai életük és vagyonuk biztonságát a legnyugodtabb lelkiismerettel a magyar komondor, puli vagy kuvasz őrzésére bízhatják, mert ezeknek a magyar kutyáknak hűségében sohasem fognak csalódní. Minden eb tartó maga nevelje házához őrző kutyáját, felnőtt, illetőleg az úgynevezett kiképzett kutya erre alig alkalmas, miért is magyar fajta kölyökkutyát szerezzünk be, mely a házőrzésre a legalkalmasabb. Jelenleg állatkertünkben van még néhány magyar kuvasz kölyökkutya, melyek eladásra várnak.

:: A kiadásért felelős: RAITSITS EMIL dr. ::

Az apróhirdetés egyszeri megjelenése 10.000 korona

☛ Csakis válaszbélyeg beküldése esetén felelünk ☚

„A Természet” előfizetési ára félévre 30.000 korona.

Természettudományi Közlöny. Szerkeszti: *Ilosvay Lajos* közreműködésével *Gorka Sándor*. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII., Eszterházy-u. 16.

„**Magyar Foxterrier-Tenyésztők Egyesülete**” Budapest, Állatorvosi főiskola poliklinikája, VII., Rottenbiller-utca 23–25. Telefon: József 8–30.

Országos Vizsla-Club igazgatósága Budapest, VIII., Nap-u. 4. Telefon: József: 4–14.

Magyar Foxterrier- és Tacskótenyésztők Országos Egyesülete. Székhely: Sátoraljaújhely.

Magyar Nemes Kanáritenyésztők Országos Egylete. Székhely: Budapest, VII., Wesselényi-utca 27.

Budapesti Aquarium- és Terrarium-Egyesület magyar természetbarátok társasága összejövetelét a *Schmidhofer-féle* vendéglő (II., Fő-u. 8.) különtermében tartja.

Állatbarátok lépjenek be az *Állatvédőegyesületbe*, Budapest, IX., Ernő-u. 13.

Díszhalak kaphatók az állatkert aquáriumban.

Pálmákat a legelőnyösebben vásárolhat az állatkert pálmaházában.

Elsőrangú foxterrier, komondorkutyák kaphatók az állatkertben.

Ajándéknak legszebb a szépen berendezett *Aquarium*. Kapható az állatkertben.

Drótszőrű foxterrier-kölykek Anka Állatkert és Daddy Fia után kaphatók *Jókuthy Sándor Rákoshegy*, Hermina-út 24. címen.

Kuvasz kan, elsőrangú, eladó *Karr Nándorné* (Sárvár) címen.

Szobaaquariumok berendezéséről, a halak kezeléséről stb. szóló igen tanulságos könyv, írta *Kellner Gyula*, a napokban jelenik meg.

Uhu. Az állatkert más élő állatért becserél uhut. Cím: *Madárház, Állatkert*.

Máltai selyempincserkölykek kaphatók *Pesterzsébeten*, *Határ-út 98.* — *Szőllősi*.

EBKIÁLLÍTÁS BUDAPESTEN, az Állatorvosi főiskola területén f. évi szept. 28-án.

Ebkiállítás az Állatorvosi főiskola területén 1924 szept. 28-án. A kiállítást a „*Magyar Foxterrier-Tenyésztők Egyesülete*” rendezi. Cím: Állatorvosi főiskola poliklinikája, VII. kerület, Rottenbiller-u. 23–25. Telefon d. e. József 8–30.

Angliából importált elsőrangú símaszörű foxterrier kan, Flying Fox megegyezés szerint fedez. A feltételek megtudhatók a tulajdonosnál: *Bernthaler Béla* (Budapest, IX., Mátyás-u. 18.)

A magyar kutyák című könyv, mely magában foglalja a magyar pásztor- és juhászkutyák származását, történetét, leírását, tenyésztését és a kutya nevelését, ápolását, valamint a betegségek elleni védekezést tárgyalja, megjelent. Szerzője: *Raitsits Emil dr.* A könyv kapható a Centrum Kiadóvállalat R.-T. címén IX., Köztelek-u. 1. és a könyvkereskedőknél.

Kotorékversenyt Budapest, 1924 szeptember 28-án. A kotorékversenyt a „*Magyar Foxterrier-Tenyésztők Egyesülete*” rendezi. Cím: VII., Rottenbiller-u. 23–25. Telefon: József 8–30.

Német juhászkutyakölyök kapható: özv. *Molnár Fülöpné*, VI., Izabella-u. 48.

Fehér spickölyök, többszörös I. díjjal kitüntetett törzskönyvezett apa- és anyaállattól származók, kaphatók *Dránetzky Elemér* állatorvosnál *Kisújszállás*.

Bernáthegyi kan, 4 éves, eladó: *Szabados dr.* VII., Damjanich-utca 30.

Cserkészkölyök, elsőrangú símaszörű fedezőkan, apja: *Lágymányos Detector*, anyja: *Pardon Caramel*. Fedezési feltételek *Hufnagel György* III., Berend-u. 1.

Elsőrangú símaszörű foxterrier kan, 4 hónapos, apja: *Leov-Degernoss*, anyja: *Pardon Caramel*, eladó: *Kazány Tivadar* III., Szent Endrei-u. 44. címen.

Német juhász (farkaskutya) kutyakölykek, elsőrangúak kaphatók. *Dölter*, telefon 1–13.

Belga óriásnyulak, kiállításokon kitüntetett szülőktől, kaphatók. *Csendőrkutya-telep*, Gődöllő.

Dady Fia, elsőrangú símaszörű foxterrier fedezőkan eladó. Cím: *Nimród szerkesztősége*, Franklin-társulat.

Magyar fajtájú kutyák (komondor, puli, kuvasz) bírálata az állatorvosi főiskolán 1924. szept. 27-én.

Galambtenyésztési könyv. *Balassa György* okszerű galambtenyésztési könyvét megvenné *Suk Dezsőné*, *Békéscsaba* 3.

:: :: A kiadásért felelős: **RAITSITS EMIL dr.** :: ::

FROMMER-LILIPUT

1/4 term. nagyság

MELLÉNYZSEBPISZTOLY

6'35 mm.

kapható

SKABA ÉS PLÖKL

fegyver- és lőszerraktárban

nagyban és kicsinyben

BUDAPEST V, VILMOS CSÁSZÁR-ÚT 33

Szállítás vásárlási engedély ellenében

Növendékállatok felnevelésénél megbecsülhetetlen szolgálatot tesznek a

BÖHM-féle MŰTAKARMÁNYOK

mivel kedvező összetételével alkalmas arányban és könnyen emészthetően sok izom- és csontképzőanyagot (fehérjét, foszfort, meszet, tápiókat) tartalmaznak.

Ebkalács, fácán és csibe- **BÖHM EDE** gabona- és műtakarmánykereskedelmintákat küld **kedő Hódmezővásárhely**

VADÁSZOK! Fizessenek elő a „NIMRÓD-VADÁSZLAP”-ra

XLIII. (X.) ÉVFOLYAM

Mutatványszámot küld a kiadóhivatal:
BUDAPEST, IV., EGYETEM-UTCA 4. SZ.